

Jacht in de Kennemerduinen

vroeger en nu

HENK WIJKHUISEN

Over het natuurbeheer in het nationale park "de Kennemerduinen" valt sinds 1976 veel goeds te vertellen. Met de komst van ir.H. Veenendaal als directeur in maart 1976 werd het tijdperk van perestrojka en glasnost ingeluid. De "revolutionaire" wijze van natuurbeheer tussen 1950 en 1976 bleek een mislukking, aldus konstateerde Veenendaal, onder wiens leiding natuurbehoud de centrale waarde werd waarop het overig beheer kon worden afgestemd. Deze nieuwe aanpak had grote gevolgen voor jacht en wildbeheer.

Toen in maart 1976 een nieuwe wind ging waaien, werd plezierjacht in "de Kennemerduinen" ingeruild voor beheersjacht. De zorg voor het wildbeheer kwam in handen van een tweetal jacht-opzichters, waaronder Jan Verdel, die nog altijd in dienst van "de Kennemerduinen" is. Hij werkte ook al als jachtopzichter in "de Kennemerduinen" toen dit gebied nog partikulier bezit was. Een goede reden om eens langs te gaan bij Jan Verdel, die inmiddels al zo'n 44 jaar tot de levende have van dit gebied behoort.

Nostalgie

Tot 1976 lag "de Kennemerduinen" in het jachtseizoen onder een dikke mist van kruiddamp en buien van loodhagel. De jacht was verpacht aan welgestelde lieden met Sherlock-Holmes-petjes op. Er werd voornamelijk op fazanten geschoten, die speciaal voor de jacht werden bijgevoerd. Natuurlijke vijanden van de fazant als vos en hermelijn werden intensief bestreden, zodat er voldoende fazanten overbleven om in een ongelijke strijd te sneuvelen.

Een jachtopzichter hoort van oudsher in de duinen te wonen en Jan Verdel maakt hierop geen uitzondering. Zijn woning, verscholen onder een aantal grove dennen, deed tot begin deze eeuw dienst als vinkenbaan, waar vogels werden gevangen ten behoeve van de consumptie. Het inmiddels tot woning verbouwde huisje met rood-witte luiken heet dan ook "de Vinkenbaan". Eenmaal binnen proef ik de bij zo'n huisje behorende knussigheid. De Labrador ligt voor een snorrend houtkacheltje terwijl buiten de eerste herfststorm door de toppen van de dennen

Jachtpartij in de Kennemerduinen rond 1900 (foto: A. Burdet).

Ome Cor Bakker vangt "stroker" Jan Verdel; de jagershond is beretrots op zijn eerste vangst (foto uit 1952).

Nel, de vrouw des huizes. Als ik vraag of er veel veranderd is de afgelopen jaren, veert Jan op: "Tsja, het duinleven was toen wel heel wat anders. Vroeger mochten alleen de notabelen in het duin en wie er verder in liep waren stropers. Die gaf je een schop onder hun kont en hup, eruit! Maar tegenwoordig zie je weinig stropers meer. Konijnen waren vroeger erg gewild; als je met die beesten ventte, kwam iedereen erop afgestoven. Maar je zou nu eens moeten venten, ze slaan je met je kar vol konijnen en al de gracht in. De mensen houden daar niet meer van.

In die tijd fietsten we nog met het jachtgeweer op de rug, dat was m'n gereedschap, maar tegenwoordig heb ik het geweer in de auto met een deken erover, want als de mensen naar binnen kijken, ben ik gelijk een moordenaar.

Nee, echte jachttopzichters heb je niet meer, niemand doet het meer full-time en je zal zien dat als je over pakweg twintig jaar in een museum komt, dan staat daar een pop met een manchester pak aan, waaronder vermeld staat: dit was een jachttopziener."

De feiten

"De laatste pachters van de jacht in "de Kennemerduinen" waren Belgische baronnen; we hebben nooit betere jagers gehad want dat waren beslist geen moordenaars; geen schieters die op alles schieten wat voor hun geweer komt.

We voerden de fazanten bij en voor de meeste pach-

ters was de voerrekening altijd te hoog. Maar bij die Belgen? Iedere twee maanden kwam meneer de baron kijken en dan was het: "Jan, ik heb die rekening gekregen en het is zo weinig, zijn er zo weinig fazanten?", en dan zei ik: "neen meneer de baron, maar in de zomer voeren we om de dag" en dan was 't goed.

Als er een jacht was, dan waren zeshonderd fazanten heel gewoon. De afspraak bij het schieten was, twee hanen en dan een hen. Tijdens een drijfjacht op konijnen met zo'n vijftien drijvers schoten we vijf à zeshonderd van die beesten. Als ik zelf 's avonds ging lichtbakken, leverde dat wel tweehonderd konijnen op. En goed doodschieten, niet half dat ze hun gat optrekken, neen, in één keer. Anderhalve patroon op een konijn is de maat in het duin. Maar de laatste jaren is het duin zo verruigd, dat je geen konijn meer kan zien. Ik neem dan ook tegenwoordig de hond mee om ze op te halen.

Vroeger viel met konijnen vangen nog wel wat te verdienen, vooral voor die Zandvoorters. Als je ze ving, kreeg je een dubbeltje voor een ram en een kwartje voor een moer. Op een dag hadden ze erg veel rammen gevangen; daar kon je dus niet zoveel mee verdienen. Toen beet Bert "de Koppensnijder" de ballen van die rammen af. Er liepen dus ineens allemaal moertjes rond en de rentmeester (van de familie Borski van landgoed "Elsdwout", de toenmalige eigenaar van "de Kennemerduinen") maar zeggen: "ach, ach, wat zijn die stakkers toch suf".

De ommekeer

"Naar beheersjacht was voor ons een omschakeling. We hadden niets anders dan konijnen, fazanten en eksters en nu kwamen we in de reeën terecht. Vroeger ging alles veel gemakkelijker, maar nu hebben we toezicht van een bioloog, Jan van Haaften, zo'n goede leermeester heb ik nog nooit gehad. Die zei, hou het op acht reeën per hectare, dan hoeft je ze ook niet meer bij te voeren. En sindsdien zie je ook nooit meer dode reeën op de Zeeweg.

Tsja, jacht is overal in de contramine, maar je moet het wel doen. We hadden hier van de zomer gewoon zwart-wit televisie van de eksters. Ik zei tegen tante Nel: als vroeger de rentmeester dit had gezien, had hij gezegd: "meneer Verdel, u kunt aan het eind van de maand uw salaris halen en dan wordt u bedankt voor de bewezen diensten".

Ja, en dan hebben we nog de vos. De eerste die ik schoot, had een honderiempje om, dat was in 1968, in een tijd dat in het tijdschrift van de dierenbescherming in geuren en kleuren werd beschreven hoe leuk een vos als huisdier was. Nou, geuren deed zo'n vos zeker en dat was dan ook altijd de reden om dat beest uiteindelijk het huis uit te gooien de duinen in. Maar na 1976 mochten we geen vossen meer schieten, behalve in 1980, toen er drie geschoten werden om onderzocht te worden. Maar al dat geld voor onderzoek is weggegooid geld, want we wisten tweehonderd jaar geleden ook al wat hij vrut, alleen neemt hij er nu een patatje en een kroketje bij."

Henk Wijkhuisen is lid van het algemeen bestuur van de Stichting Duinbehoud.

"lichtbakken leverden 's avonds zo'n 200 konijnen op" (Jan Verdel met de lamp in de hand).